

Jolita Ajutienė, Aušrelė Gesevičienė, Gražina Girdžiuvienė

Biržų rajono Pabiržės pagrindinė mokykla

E. paštas joliux@info.lt, ausrele.gesiene@gmail.com, ggirdziuvienė@gmail.com

Įvadas

Šiuo metu, kai IT užima vis svarbesnę vietą gyvenime, o kompiuteris tampa vos ne pagrindiniu darbo įrankiu, jaučiamas žmogaus atsiskyrimas nuo gamtos. Daugelis mokinių didžiąją gyvenimo dalį praleidžia virtualioje erdvėje, visiškai atsiskirdami nuo realaus gyvenimo ir gamtos. Sudėtinga suderinti tai, kad mokiniai ne tik naudotųsi IT, bet ir nepamirštų realių gamtos stebėjimų, kad artimiausios aplinkos tyrinėjimas prasidėtų ne kompiuterio vaizduoklyje, o artimiausioje pievelėje, miške, paupyje... Todėl labai svarbu mokinius įtraukti į savarankišką veiklą, sudominti mokomuoju dalyku, ugdyti smalsią ir mėstančią asmenybę. Vien mokomojo dalyko pamokų tam ne visada pakanka. Norint pasiekti daugiau, reikia pasirinkti įvairesnes ugdymo formas. Tai galėtų būti kelionės, stebėjimai ir tyrimai gamtoje, susitikimai su įdomiais žmonėmis. Visa tai jungia mūsų jaunųjų miško bičiulių būrelio veikla.

Mes ir gamta: kad mokymasis taptų įdomesnis

Mūsų jaunųjų miško bičiulių būrelis veikia jau 2 metai. Jo pagrindinis tikslas – sudominti mokinius gamta ir gamtos tyrimais, integruoti gamtos mokslus į kitus mokomuosius dalykus ir ugdyti harmoningą, aktyvią, visuomenišką asmenybę. Šis būrelis jungia visų pradinių klasių mokinius. Mokiniai noriai bendrauja, nepaisant amžiaus skirtumo.

Vienas iš pirmųjų mūsų renginių buvo „Grybai ne stalui, o miškui“. Mokytojo kalba apie grybų naudą ir reikalingumą ne visada mokiniams suprantama. Paprastai manoma, kad baravyką ar raudonviršį reikia dėti į krepšį, o musmirę nuspirti. Visai kitaip tai atrodė, kai Biržų girioje uniformotas Užušilių girininkijos girininkas R. Šarkanas pasakojo, kam reikalingi grybai, kokią naudą jie duoda miškui ir kodėl visus juos reikia saugoti, nespardyti, nemėtyti, mokė pažinti visus miške augančius grybus.

Mokykloje organizavome popietę apie mišką ir grybus. Į šią popietę atvyko dvi Biržų miškų urėdijos atstovės, D. Liutikienė ir J. Bruniuvienė, kurios ir vedė viktoriną „Ar pažįsti grybus“. Be dovanų neliko nė vienas. Po viktorinos mokiniai surengė koncertą. Popietės metu mokiniai apžiūrėjo piešinių parodą apie grybus. Vaikai patys kalbėjo, kad jie miške nespardys grybų ir kitus perspės, jog taip daryti negalima. Popietės metu vaikai vaišinosi savo mamų ir močiucių parengtomis vaišėmis iš grybų, galėjo susipažinti su valgių receptais.

1 pav. Koncerto fragmentas

Renginys padėjo ne tik sudominti vaikus šia tema, bet ir sujungti į vieną komandą mokyklą, tėvus, miškų urėdijos darbuotojus ir kartu atlikti visiems vertingą veiklą.

Po išvykos į mišką mokiniai iškėlė problemą, kaip atpažinti medžius. Supažindinome juos su dažniausiai pasitaikančiais mūsų apylinkėse medžiais, parodėme pačių medžių paveikslėlius ir nuotraukas, medžių lapų pavyzdžius („Miškas ir mes“, 2008). Aiškinome, kokiose vietose auga vieni ar kiti medžiai. Šiam darbui atrikti į pagalbą pasitarkėme mokyklos biologijos mokytoją Birutę Maldūnienę. Po to surengėme išvyką į gamtą, kurios metu mokiniai patys bandė nustatyti, kokiose vietose kurie medžiai auga. Vaikai turėjo paaiškinti, koks tai medis ir pagal ką jį atskiria. Namuose mokiniams buvo skirta užduotis nupiešti prie jų namų augančius medžius. Mokinių darbeliais papuošėme pradinų klasių stendą.

Siekdami pagilinti savo žinias lankėmės Panevėžio jaunųjų gamtininkų stotyje. Čia mes aplankėme mini zoologijos sodą, grožėjomės bendraamžių darbeliais iš įvairiausių gamtinės medžiagos, originaliomis mozaikomis iš vaisių ir daržovių. Nutarėme ir patys padaryti ką nors panašaus.

Mokiniams labai patiko ir Panevėžio stumbrynas. Mus supažindino su stumbryno atsiradimo istorija, stumbrų gyvenimu.

Grįžę namo, piešėme savo įspūdžius, o piešinėlius pakabinome pradinukų stende.

Kalėdos – šventė visiems. Mokiniai labai džiaugėsi Kalėdų Seneliu, eglute, gautomis dovanėlėmis. Tačiau kilo mintis, ar nereiktų šia proga padaryti šventės ir miške gyvenantiems mūsų draugams. Juk jais niekas nesirūpina, o žiemą jie neturi kur sušilti ir maisto susirasti labai sunku. Todėl Kūčių dieną nutarėme miške papuošti eglutę žvėreliams. Vaikučiai iš namų atnešė įvairiausių daržovių ir vaisių, paruošė kelias lesyklėles. Papuošėme ne vieną, o net tris eglutes ir nutarėme, kad tokias šventes darysime kiekvienais metais.

Pavasaris. Pradėjus tirpti sniegui, pasirodo tai, ką numetame ant žemės per žiemą ir ką žiemos metu gerai slepia storas sniego sluoksnis. Pamokoje sužinojome, kokie būna teršalai ir kaip jie kenkia gamtai. Po to mokinių paprašėme, kad jie apžiūrėtų ir nustatytų vietas, kuriose yra daugiausiai šiukšlių. Mokykloje pakabinome skelbimą, kad balandžio 16 dieną skelbiama akcija „Surink šiukšles“. Mums padėjo miškų urėdija, kuri skyrė maišų šiukšlėms rinkti, o po to išvežė mūsų surinktas šiukšles. Pasiskirstėme į tris grupes ir kiekviena grupė rinko šiukšles savo pasirinktose vietose. Darbas buvo nelengvas, tačiau po jo vaikai sakė, kad ne tik patys nemėtys šiukšlių, bet ir kitus perspės, kad taip daryti negerai. Visus savo darbus ir vargus renkant šiukšles mokiniai pavaizdavo piešiniais (Didžioji piešimo knyga, 2008).

Mes nuolat bendraujame su miškininkais. Jie dažni mūsų svečiai ir pagalbininkai. Todėl visai nenustebome, kai jie pakvietė mus į Lietuvos tūkstantmečio ažuolyno sodinimą. Miškų ūkio darbuotojai mus nuvežė į Ramygalą, kur buvo sodinamas šis ažuolynas. Laukėme didelio ir sunkaus darbo, o sulaukėme šventės. Mums koncertavo Panevėžio „Garso“ pučiamųjų orkestras, Ramygalos moksleiviai, sveikino Seimo, ministerijos ir Panevėžio savivaldybės atstovai. Pats darbas nebuvo sunkus – ažuoliukams duobės jau buvo iškastos, todėl mums tereikėjo tik pasodinti, palaistyti ir prižiūrėti. Darbas sekėsi puikiai, o dar labiau nuotaiką pakėlė kareiviška košė, kuria po darbo vaišinomės. Buvo tikrai puiki šventė ir mokiniams, ir mokytojams.

Grįžęs namo, kiekvienas, sodinęs ažuolyną, panoro pasisodinti prie savo namų medį ar net nedidelį miškelį. Mokiniai džiaugėsi kiekvienu prie namų pasodintu medeliu. Kad nereikėtų pirkti sodinukų, mokiniai sugalvojo rudenį prisirinkti gilių ir kaštonų, per žiemą juos laikyti smėlyje, o pavasarį pasodinti.

2 pav. Ažuolyno sodinimas

Artėjant žiškai, iš anksto ėmėme rūpintis paukšteliais. Norint, kad jie nebadautų, reikalingos lesyklėlės. Bet mes nusprendėme, kad lesyklėlės taip pat turi būti gražios, todėl surengėme gražiausios lesyklėlės konkursą. Vaikučiai su tėveliais labai stengėsi ir į parodą buvo atnešta daug lesyklėlių. Visus vaikučius pagyrėme ir apdovanojome padėkos raštais. Kelias lesyklėles pakabinome prie mokyklos, o likusias vaikai pasikabino namuose. Paukšteliams lesinome visą žiemą.

Ilgai rengėmės išvykai į Kauną. Suplanavome aplankyti zoologijos sodą ir zoologijos muziejų. Susipažinome su zoologijos sodo gyventojais, jų įpročiais, gyvenamąja aplinka. Daug kalbėjome apie Tada Ivanauską ir jo vardu pavadintą zoologijos muziejų.

Zoologijos sode apžiūrinėdami gyvūnus, vaikai sakė, kad ne visi gyvūnai atrodo taip, kaip jie įsivaizdavo. Patys gyvūnai labai patiko, bet vaikams nepatiko, kad gyvūnai gyvena narvuose. Juk kiekvienas nori laisvės ir turi teisę gyventi laisvai, o zoologijos sodas yra tarsi gyvūnų kalėjimas

Mokinius labai sužavėjo zoologijos muziejus ir jo eksponatai. Jie sakė, kad čia norėtų atvykti dar kartą.

Pagaliau atėjo mūsų lauktas auksinis ruduo. Taip visiems norėjosi pavaikščioti po rudeninį parką, pasigėrėti nuostabiomis rudens spalvomis, pajauti po kojomis lapų čeržėjimą, todėl ir išsiruošėme į kelionę po Rokiškį. Diena buvo saulėta ir graži, tad visiems patiko vaikščioti po Rokiškio parką. Šios išvykos metu aplankėme stručių fermą. Čia mes susipažinome su stručių gyvenimo būdu. Pasirodo, strutis ne tik besislėpdamas kiša galvą į smėlį,

3 pav. Stručio kiaušinis – didžiausia ląstelė

bet ir savo stiprių kojų smūgiais gali įveikti liūtą. Lietuvoje šie paukščiai gali gyventi tik fermose, nes jiems per šaltos žiemos. Vaikai nustebo pamatę didžiausią pasaulyje ląstelę – pasirodo, tai stručio kiaušinis.

Rudenį ilgai stebėjome medžių lapų spalvų kaitą. Mokiniai rinko juos, džiovino. Paskui bandėme kurti įvairius darbelius iš medžių lapų. Gražiausiu buvo išrinktas darbas „Lapų karalienė“.

4 pav. Lapų karalienė

Surengėme popietę tema „Rudens spalvos“, pasikvietėme biologijos mokytoją, kuri papasakojo, kodėl medžių lapai keičia spalvą („Žaliuok, Tėviškėle“, 2003). Mokiniai skaitė savo rašinėlius tema „Rudens spalvos“.

Mokykloje paruošėme piešinių stendą „Rudens spalvos“.

Išvados ir apibendrinimai

Mokykloje labai daug dėmesio skiriama atskiriems mokomiesiems dalykams, tokiems kaip matematika, istorija, kalbos ir pan. Tačiau dažniausiai kiekvieno moko-
mojo dalyko uždavinių siekiama atskirai, nebandant jų susieti ir sujungti. Juk tai, kad
matematikoje mokoma skaičiuoti, dar nereiškia, kad skaičiavimas gali būti taikomas
tik matematikos pamokose.

Mes būrelio veiklos metu neišskiriame atskirų dalykų ir bandome jungti visus
įmanomus mokomuosius dalykus. Tik juos integruojant galima pasiekti, kad mokiniai
išsamiai suvoktų aplinką ir joje vykstančius procesus. O svarbiausias mūsų tikslas yra
padėti pagrindus asmenybei, gebančiai veikti nuolat kintančioje aplinkoje. Taip moki-
niai išmoksta atlikti ir aprašyti arba piešiniiais pavaizduoti pirmuosius savo stebėjimus,
bandymus, eksperimentus. Jie pratinami ne tik atlikti užduotis, bet ir patys jas susikur-
ti, o paskui ir atlikti. Užduotims atlikti mokiniai turi susidaryti savo veiklos planą, o
kai kada remdamiesi savo asmenine patirtimi ir numatyti gaunamus rezultatus. Atliek-
dami tokią veiklą mokiniai pratinasi ir prie asmeninės atsakomybės, taip pat prie gru-
pinės veiklos. Būtent šios savybės yra labiausiai vertinamos šiuolaikinėje visuomenė-
je.

Literatūra

Davainytė L. (2008). *Vaikų kūryba*. Vilnius: E. Vaičekausko leidykla.
Miškas ir mes 2008–2009 (2008). Vilnius: Žalios girios.
Didžioji piešimo knyga. (2008). Vilnius: Alma littera.
Žaliuok, Tėviškėle. (2003). Šiauliai: Lucilijus.

Summary

WE AND THE ENVIRONMENT: TO MAKE THE EDUCATIONAL PROCESS MORE INTERESTING

Jolita Ajutienė, Aušrelė Gesevičienė, Gražina Girdžiuvienė

Pabiržė basic school of the Biržai region, Lithuania

Nowadays IT are occupying more and more important place in our lives and computers
are becoming the major tools of our job. We feel a detachment among a human and the nature.
Lots of pupils spend most of their time in a virtual space, staying apart from the real life and
environment.

It's difficult to combine pupils' interest in computers, but also in observation of a real
life, nature and environment. Therefore it's important to involve pupils in self-dependent activ-
ities, engage in educational subjects and educate a curious and cogitative personality. It's not
enough to work during the lessons. Different methods and forms of education, such as school
trips, watching or searching outdoors, meeting interesting people and etc., should be used.

At school great attention is paid to the main school subjects, such as Maths, History, Languages etc., but usually goals of each subject are pursued apart from each other without interconnecting. Pupils may count not only at the Maths lessons.

Activities of our workgroup include all possible educational subjects. Pupils can easier perceive all teaching subjects through integration, and one of major aims is to form a personality who can act in the changeable surrounding. Pupils learn to do, to describe or to draw various experiments and observations. They are taught not only to do all tasks, but also to create them by themselves. They should make a plan of their activities and sometimes to predict the results. They also are expected not only to take up on a personal responsibility for their activities but also to work in a group. Namely all these qualities are valuable in a modern society.

Key words: education process, modern society, science education.

DALYKŲ INTEGRACIJA SKATINA MOKYMOŠI MOTYVACIJĄ

Zosė Aškiniėnė, Giedrė Kvietkauskienė

Vilniaus Gabijos gimnazija

E. paštas zaskiniene@yahoo.com

Aktualumas

Trečiojo tūkstantmečio švietimo samprata nurodo, jog žmonės gali mokytis iš pačių įvairiausių šaltinių, kiekvienas turi suprasti mokymosi procesą ir turėti būtiniausių mokymosi įgūdžių. Sampratoje pabrėžiama, jog mokymas ir mokymasis yra interaktyvi veikla, kad mokymosi sėkmė priklauso nuo to, kaip besimokantys asmenys moka dirbti komandoje, ar jie parengiami mokytis visą gyvenimą ir prisitaikyti prie sparčiai besikeičiančios aplinkos. Vadinas, pasauliui reikia kritiškai mąstančių žmonių, gebančių bendradarbiauti, savarankiškai priimančių sprendimus ir atsakingų už savo poelgius.

Ugdymas – integralus procesas, kuriame siekiama asmenybės brandos. Nuolat besivystanti visuomenė iš kiekvieno piliečio, o ypač mokytojo, reikalauja tobulėti, kad žinios ir gebėjimai atitiktų darbo rinką ir skatintų mokinio ir mokytojo pažangą.

Gamtamokslinis ugdymas yra neatsiejama bendrojo ugdymo dalis mokykloje. Jo tikslas – supažindinti mokinius su pagrindiniais gamtos dėsniais, pastebėti juos aplinkoje. Mokykloje diegti mokinių loginio mąstymo įgūdžius labai padeda eksperimentiniai darbai. Laboratorinių darbų metu ne tik įtvirtinamos teorinės žinios, išsiaiškinama pagrindinių dėsnų ir reiškinių esmė, bet ir formuojami įgūdžiai atliekant įvairius matavimus, užrašant prietaisų rodmenis.

Dalykų integracija padeda mokytojui dirbti veiksmingiau, kūrybiškiau, tenkinti mokinių poreikius, sudaryti lygias galimybes visiems mokiniams pasiekti kuo geresnių